

τοῦ ἑλληνισμοῦ παρατηροῦσι πρὸς τοὺς ἄλλους ὅτι εἰς τὴν ἑνταῦθα Ἑλλάδα δὲν φαίνεται ἐπικρατήσας πολὺς ζήλος ὑπὲρ τῆς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν στρατείας καὶ ὅτι ἡ στρατεία αὕτη ἦτο μᾶλλον ἔργον τοῦ Φιλίππου, τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Μακεδόνων. Ἀλλὰ τοῦτο, μέχρι τινὸς ἀληθές, οὐδὲν ἄλλο εἶναι εἰμὴ νέα ἀπόδειξις τῆς μεγάλης ἠθικῆς ἐκλύσεως, ἧτις ἐπεκράτησεν ἤδη εἰς τὴν ἑνταῦθα Ἑλλάδα, καὶ τῆς ἀναμφισβητήτου ἀληθείας ὅτι ἡ κυρία τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος ἐστία μετετέθη ἔκτοτε ἀπ' Ἀθηνῶν καὶ Σπάρτης καὶ Θηβῶν εἰς Πέλλαν. Μήπως ἀνάλογον τι δὲν εἶχε συμβῆ ἔν ἀρχῇ τῆς πέμπτῃς ἑκατονταετηρίδος, καὶ πάλιν ἔν τῇ ἀρχῇ τῆς τετάρτης; Ἐν ἀρχῇ τῆς πέμπτῃς οἱ Σπαρτιάται καὶ ἔν γενεῇ οἱ Πελοποννήσιοι οὐδεμίαν ἔδειξαν προθυμίαν, μετὰ τὴν ἐν Μυκάλῃ μάχην, πρὸς ἐξαικολούθησιν τοῦ κατὰ Περσῶν πολέμου, τοῦ διεξαχθέντος τότε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. Ἔπεται ἄρα γε ἐκ τούτου ὅτι τὸ ἐπιχείρημα δὲν ἦτο ἔθνικόν; ἄπαγε! Ἔπεται μόνον ὅτι κυρία ἐστία τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος ἦσαν τότε αἱ Ἀθῆναι καὶ ὄχι ἡ Σπάρτη. Πάλιν ἐπὶ Ἀγησιλάου αἱ Ἀθῆναι οὐ μόνον δὲν μετέσχον τοῦ κατὰ Περσῶν ἀγῶνος ἀλλὰ καὶ ἀντέπραξαν διότι τότε κυρία, ἐστία τοῦ ἔθνικοῦ φρονήματος ἦτο ἡ Σπάρτη καὶ ὄχι αἱ Ἀθῆναι. Τὸ ἐπιχείρημα λοιπὸν τὸ ὁποῖον ἀπεφάσισεν ὁ Φίλιππος καὶ προέκειτο νὰ ἐκτελέσῃ ὁ Ἀλέξανδρος ἦτο ἔθνικόν, ἑλληνικόν, καὶ αἱ ἀφορμαὶ αὐτοῦ ἦσαν δίκαιαι. Ἴδωμεν ἤδη ὁποῖαί τινας ἦσαν αἱ περιστάσεις καθ' ἃς ἔμελλε νὰ διενεργηθῇ.

Ὁ Ἀλέξανδρος
(Μεγέθυνσις νομισματοῦ)

Ὁ Ἀλέξανδρος, στρατεύων ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, οὐδεμίαν εἶχε νὰ φοβηθῇ σπουδαίαν ἔντος τῆς Ἑλλάδος ἐπανάστασιν, οἷα συνέβη ἐπὶ τῆς τῶν Ἀθηναίων ἡγεμονίας καὶ ἐπὶ Ἀγησιλάου. Αἱ Θῆβαι εἶχον καταστραφῆ, αἱ Ἀθῆναι ἐπανειλημμένως ἐταπεινώθησαν, ἡ δὲ Σπάρτη μόλις ἠδύνατο ν' ἀνθῆξῃ εἰς τοὺς γείτονας αὐτῆς Μεσσηνίους καὶ Ἀρκάδας ὥστε στρατὸς εὐαριθμὸς, καταλειφθεὶς εἰς τὴν Εὐρώπην, ἤρκει ἵνα συνέχῃ τὴν ἀντιμακεδονικὴν μερίδα καὶ ἵνα περιστείλῃ, ἐν ἀνάγκῃ, πᾶν ἐπαναστατικὸν αὐτῆς κίνημα. Ἀλλὰ τὸ περσικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον εἶδομεν προηγουμένως εἰς τὴν ἐσχάτην περιελθὸν παραλυσιαν, εἶχεν ἤδη ἀνακύψει ἀπὸ τῆς πολλῆς ἐκείνης ἀναρχίας καὶ ἐφαίνετο δυνάμενον ν' ἀνθῆξῃ ὁποσοῦν. Αἱ τελευταῖαι εἰδήσεις τὰς ὁποίας περὶ τοῦ κράτους τούτου ἐδώκαμεν ἀνατρέχουσιν εἰς τοὺς ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην χρόνους, ὅτε ὁ Ἀγησίλαος ἐστράτευσεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον περὶ τὰ ἔσχατα τοῦ βίου. (Ἰδὲ Γ' κεφ. Ε' βιβλίου Α' τόμ.) Αἱ πλεῖστοι τῶν δυτικῶν σατραπειῶν εἶχον τότε ἀποστατήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἡ δὲ Αἴγυπτος διετέλει πρὸ καιροῦ ἀνεξάρτητος ὑπὸ ἰδίου βασιλεῖς. Ἀλλ' ἔκτοτε τὰ πράγματα μετέβαλον ὄψιν ὁ Ἀρταξέρξης Β', ὁ ἐπικληθεὶς Μνήμων, ὅστις ἐβασίλευσεν ἀφοῦ κατέβαλεν εἰς Κούναξα τὸν ἀδελφὸν Κύρον, ἀπέθανε περὶ τὸ 359 καὶ διεδέξατο τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ὄχος,